

Bidrag til den gode stemning

Klokken er 18,30 en aften i oktober 2003, da fire børn i alderen 12-14 år betuttet sætter sig omkring det ovale bord. Bordet er pyntet med efterårets blomster, kastanjer og bær, der er tændt mange små lys ind imellem de mørke grene og blade. Der står også skåle med slik, frugt og kander med saftvand.

Børnene er inviteret med til det første møde i Trivselsgruppen. Et projekt for børn anbragt på Børnehjemmet Toften i Herning med udgangspunkt i metoden omkring 'værdsættende samtaler'. Børnene skal derfor på jagt efter de værdier, de sætter pris på, og har erfaring med virker for dem på institutionen.

Der var skepsis at mærke hos børnene, for hvad var det nu, de skulle deltage i? De blev lidt generte og beklemte, måske fordi de ikke kendte dagsordenen, var uvant med at sige positive ting til hinanden eller tro på, at andre havde noget positivt at sige til dem – endsige ville dem noget, der bar fremad i det hele taget.

For at komme godt i gang fortalte de voksne, Toftens psykolog og en pædagog fra afdelingen, gode historier om sig selv og andre på Toften. De gode historier er tænkt som et af de første skridt på vejen til at forbedre børnenes trivsel, indbyrdes relationer og dermed livskvalitet under anbringelsen. Bliver både børn og voksne opmærksomme på og bevidste om, hvad børnene værdsætter på børnehjemmet og

ALLE FOTOS: MODEL FOTOS

Over to måneder skete der en meget positiv udvikling med en gruppe 12-14-årige børn på et børnehjem i Herning. Metoderne var 'værdsættende samtaler'— og et stærkt voksenengagement.

hos hinanden, er det langt lettere også at skabe disse værdier og bringe dem med ind i fremtiden.

Hvornår er vi færdige, og skal vi være med? spørger børnene. Nølede giver vi voksne et svar. Vi vil meget gerne selv være længe i processen, da vi selv har afprøvet metoden i personalegruppen og oplevet den gode virkning. Men det var helt klart ikke børnenes behov. Rammen bliver derfor fastsat til fire gange over to måneder, hver gang på en time. Det var til at overskue.

Efter at have accepteret og forstået rammen, og hvad metoden gik ud på, blev børnenes betænkeligheder vendt, for hvem vil ikke gerne befinde sig i nogle rammer, hvor man føler sig positivt defineret? Ikke mindst gulerodspædagogikken – en femte afsluttende gang med bowling i byen og spisning på restaurant – blev modtaget med glade ansigter og gode kommentarer.

Kreativt input

Børnene blev præsenteret for det første kreative indslag. Sofagruppen dannede nu rammen om den store papirdug. Farver og tuscher blev delt ud, og nu var det børnenes opgave at tegne, skrive og fortælle hinanden om, hvad netop de mente der var deres bedste oplevelser på Toften. Tegninger af børnenes oplevelser, aktiviteter, traditioner og gode stunder med voksne og børn både i og uden for huset begyndte efterhånden at udfylde hele dugen, så der næsten ikke var plads til notater og de mange stikord.

Aftenens første historier blev efterfølgende fortalt med glæde. Værdifulde historier, der først og fremmest tog udgangspunkt i børnenes egne tegninger, men også de andre børns kreativitet, medførte inspiration, associationer og supplerende bemærkninger og tilførte historierne yderligere liv.

Aftenen trivselsmøde var pludselig blevet til halvanden time, uden at vi så meget som én gang havde kigget på klokken. Inden børnene skulle på afdelingen, gennemgik vi aftenens højdepunkter, og hver enkelt blev spurgt om, hvad de kunne tage med herfra. Svarene kom

spontant: "Det har været rart at være sammen på en anden måde, end vi plejer." "Tænk, at der er nogen, der lægger mærke til os andre i det daglige." " - at vi, selv om vi er forskellige kan have det godt sammen." " - at vi allerede er blevet bedre venner." " - at jeg har fået 'gaver' af de andre." " - at jeg har kunnet give 'gaver' til de andre".

Mange gode temaer var kommet på dugen. Efterfølgende skulle børnene vælge de temaer, der er fælles for dem og prøve at dykke dybere i disse. Opdagelsesfasen var begyndt. Første trivselsmøde kunne være et godt udgangspunkt for udvikling og vækst. Børnehjemmet viste sig at være fyldt med spændende muligheder og oplevelser, som ventede på yderligere at blive afprøvet.

Metoden

Appreciative Inquiry – på dansk 'værd-sættende samtale' – har som metode vist sig at være med til at skabe brugbare ændringer både til udvikling i organisationer og i børnegrupper, hvor det drejer sig om mobning eller andre trivselsproblemer blandt børnene. Erfaringerne viser, at børnene oplever en kolossal velvilje fra kammeraterne, de kan bringe med ind i et videre forløb, med ind i fremtiden, med i et positivt billede af sig selv. Så det at arbejde sammen om en positiv proces, tale om muligheder og kompetencer er også med til at skabe dem.

Med udgangspunkt i denne metode deltager Børnehjemmet Toften i Herning i projektet "Et sundt arbejdsliv", som Branchearbejdsmiljørådet arrangerer. Ud over engagementet hos de voksne selv er personalet på Toften derfor også optaget af at skabe positive ændringer for de børn, som af en eller anden grund ikke kan være hos sin egen familie.

Vi ville derfor udfordre metoden og undersøge, om de værdsættende samtaler også virker for børn, der er anbragt hos os. En del af ideen med at arbejde værdifuldt og anerkendende med børn er, at det værdsættende sprog skaber energi og vækst, og når der bruges positive ord, sættes der gode billeder i gang. ▶ ▶ ▶

- ▶ ▶ ▶ Det er derfor særligt betydningsfyldt også at bruge de ord, vi gerne vil have i vores virkelighed.

Når der anvendes værdsættende samtaler, har man opmærksomheden på ressourcer og muligheder, hvad der lykkes, hvad man har af drømme og visioner frem for at se på problemer.

Vores børnegruppes fælles referenceramme er deres ophold på børnehjemmet, samt at alle i forskelligt omfang har livshistorier, der fortæller om svigt på svigt. De har haft så dårlig trivsel, at de er blevet anbragt uden for eget hjem. Børnene beskrives eksempelvis som tidligt skadede, usikre, havende lavt selvværd, mangelfuld selvtillid, problematisk adfærd, lav status blandt skolekammerater og med manglende tiltro til egne kompetencer og ressourcer. Det er børn, der overvejende har dårlige erfaringer med samarbejde, både med forældre, andre voksne og børn, og derfor ofte har måttet klare sig selv både på det praktiske og det følelsesmæssige plan. Seks af de otte deltagende børn forventes at leve mange af deres år på børnehjemmet, to forventes videreanbragt.

Trivsel for alle

Gennem to måneder opbyggede vi et forløb omkring to grupper, hvor børnene kunne snakke om det, der lykkes for dem eller de ting og hændelser, de værdsætter hos hinanden og på institutionen.

Det overordnede mål var at styrke børnenes indbyrdes relationer samt at beskrive de hændelser, der måtte have værdi for dem under deres anbringelse på Toften. Noget, som de kunne bringe med ind i deres videre liv, enten på Toften eller et andet sted. Derudover at børnene opnåede større indsigt i egne og andres følelser, ønsker og behov og blev i stand til at sætte ord på deres følelser med det formål at skabe bedre trivsel for alle.

Udgangspunktet for trivselsmøderne var at lade børnene foretage værdsættende interview med hinanden efterfulgt af runder, hvor påskønnelsen og det positive gerne skulle blive selvforstærkende. Vi tilstræbte en god atmosfære, hvor det var tilladt at sige nogle ting til hinanden,

som det i hverdagen kunne være meget svært at få formuleret.

Runderne skulle styres terapeutisk bl.a. ved at bruge positiv reformulering for at give indholdet i børnenes sprog en mere anerkendende og værdsættende drejning. Der skulle være et praktisk input med mulighed for at bearbejde dagens tema kreativt og historiefortællinger med højdepunkter ud fra, hvad det enkelte barn havde skabt i den kreative runde. Afslutningen skulle være en samtale om, hvordan det havde været for den enkelte at være med i dag, og en aftale om, hvordan der skulle følges op. Endelig udformning af en seddel, hvor der beskrives, hvad de andre i gruppen syntes barnet var god til, eller hvad de ønsker at se mere eller mindre af hos pågældende i fremtiden.

Dilemmaer

Gennem hele processen viste det sig, at de voksnes styring af og formidling under møderne, det kreative og praktiske input samt historiefortællingen har været helt centrale elementer.

Psykologen forberedte oplægget til hver gang og tog sig af den terapeutiske side af forløbet. Pædagogen skulle være tovholder, gøre notater undervejs i processen samt videreformidle og hjælpe børnene med at fokusere på det positive i hverdagen, og hvad der ellers måtte komme ud af møderne. Det var ikke planlagt, at pædagogen direkte skulle være med i samtalerne med børnene, men kunne af børnene eller af psykologen inviteres indenfor i snakken. Samtidig var det vigtigt, at pædagogen også kunne være den, der sørgede for at implementere den mulige succes i hverdagen, på afdelingen.

En væsentlig del af metoden lægger op til brug af interview i processen. Interviewformen var umiddelbart for svær for vore børnegrupper at styre og blev derfor ret hurtigt droppet. Psykologen overtog i stedet interviewet og indlagde det værdsættende sprogbrug og interviewets metodik i dialogen i stedet for.

Undervejs oplevede vi en række dilemmaer. På den ene side var det vigtigt,

SKITUR
VERKSTED

at processen blev børnenes egen, at de kunne se en idé med at deltage, så der også kunne skabes en reel mulighed for ændring. På den anden side var det meget nødvendigt, at børnene blev støttet og fastholdt langt mere i processen end forventet, at vi efterfølgende stillede spørgsmålstejn ved, om det blev børnenes proces, når vi voksne skulle være så udfarende.

Jo længere i forløbet vi kom, jo tydeligere blev det, at vi voksne skulle påtage os et langt større ansvar for det indbyrdes samvær. Især skulle pædagogen være ekstra opmærksom på både at være den trygge og kendte person, som tog vare på barnet, støttede det og samtidig satte grænser og opsummerede regler for adfærd. Gjorde pædagogen ikke det, blev enkelte børn forvirrede og brød med gældende normer. Deres sårbarhed blev meget synlig, de kendte problematikker poppede op, og det blev derved sværere at få det anerkendende terapeutiske rum til at fungere.

Derudover blev betydningen af pæ-

dagogernes opfølgende arbejde på afdelingen meget synlig. De skulle holde afdelingens øvrige ansatte underrettet om, hvad der skete på trivselsmøderne, fortælle om børnenes hjembragte sedler, hjælpe med at få dem hængt op på børnenes værelser, få andre ansatte og andre børn til at beundre sedlerne osv., ligesom de skulle være bindeled mellem de involverede og modtage tilbagemeldinger om positive udsagn undervejs.

Pædagogerne skulle også være opmærksom på at få de daglige samtaler drejet om på muligheder, hvad børnene gerne vil, hvad de sætter sig af mål, hvilke drømme de har – modsat at tale om, hvad børnene kender så godt, nemlig hvad de ikke vil, ikke kan, og hvad de har af problemer. Pædagogerne kunne også inspirere fx til at lave anderledes børnemøder, hvor alle andre kunne høre om ugens mest positive historie eller udvælge ét bestemt barn og dets historie(r). Måske det barn, som de syntes havde mest brug for en saltvandsindsprøjtning i netop den uge!

► ► ► **Åbn op for livet**

Når børnene gives rammer, tid og rum, er det tilsyneladende muligt at finde utallige begivenheder og hændelser, som både gruppen og institutionen kan anerkendes og værdsættes for. Historierne i opdagelsesfasen viste oplevelser, som børnene allerede havde haft, og afspejlede således de bedste historier på Toften. Uanset hvad børnene ønskede sig mere af, fandtes kimen til det allerede i institutionen, enten fra de andre børn, de voksne eller aktiviteterne omkring dem. De byggede således på det fælles erfaringsgrundlag, hvor børnene havde oplevet at være særligt tilfredse eller havde haft et særligt tilhørsforhold til enkelte børn eller med enkelte voksne på institutionen.

Mange af de ting, hændelser og situationer, som børnene værdsatte, var traditioner og aktiviteter, hvor gode samtaler ofte opstod spontant, når de voksne og børnene var på tur eller der var en aktivitet sammen med et enkelt eller nogle få børn. Traditioner, steder eller aktiviteter, hvor børn og voksne fik en fællesoplevelse, som ikke nødvendigvis skulle deles med alle andre.

Når børn har svært ved eller er uvante

med at sætte ord på deres følelser og ønsker, bliver de voksnes opgave ikke alene at lytte og forstå, men i høj grad også at være aktive og indlevende samtalepartnere, være fødselshjælpere for barnets selvforståelse og selvfremsættelse. Ellers ender samtalen nemt som dårlig kommunikation og måske manglende indlevelsessevne fra de voksnes side.

Børnene havde utroligt svært ved at udtrykke, hvad de mente, eller hvad der var betydningsfuldt for dem, når de blev spurgt direkte. Men når samme børn hørte hinandens historier eller arbejdede selvstændigt med tegninger eller beskrivelser, fremkom der et flow, hvor de medvirkede aktivt drevet af lyst, initiativ og engagement. Tegningerne og beskrivelserne trak på såvel noget indre fra barnet selv som noget ydre fra omgivelserne. Således repræsenterede tegningerne både barnets indre verden og dets opfattelse af ting, situationer og hændelser på børnehjemmet, ligesom de dannede baggrund for de enkeltes historier.

Når barnet fortalte sin historie, stort som småt, gav historien ikke blot de voksne anledning til yderligere spørgsmål og indlevelse i det sagte. Den gav

også de øvrige børn anledning til at dykke ned i hukommelsen, forundring samt stof til mange associationer, forestillinger, spørgsmål og supplement til historien.

Det var især bemærkelsesværdigt, at de mest ordknappe børn, de, der ellers ikke mestrede dialogen eller besvarede spørgsmål med et ja, nej eller ved ikke, her bidrog med megen snak, smil, løftet blik og glimt i øjet. Det skete, specielt når de øvrige børn fortalte historier, som de selv var en del af. Så kan det ellers nok være, at engagementet var højt, koncentrationen god, historien blev udfoldet og suppleret med "Kan du huske ...", "Og så var der også ...", "Ja, det var sjovt ...", "Du var også rigtig god at være sammen med ...", "Bare vi skal det igen ...".

Ikke de store refleksioners domæne eller nuancerede tilføjelser, men udsagn, der viser vellykkede handlinger og brugbar indbyrdes glæde mellem børnene.

Nye trædesten

Jeg nærer i dag ingen tvivl om, at når de positive udsagn kommer til at fylde mere og mere i hverdagen, kan de 'værdsættende samtaler' som metode være det første skridt på vejen til at bringe børnene ud af en negativ og ødelæggende spiral, første skridt til at få et nyt og anderledes syn på både sig selv og på de andre medvirkende. Når børnene undervejs i projektet fik påskønnelse fra de involverede voksne og børn, smilede de med både øjne og mund, fik en oplevelse af at kunne nogle ting og være noget i sig selv som de andre værdsatte. De gav og fik tilført en gunstig psykisk energi.

Især den kreative proces skabte nye trædesten for børnene. Gennem tegning og den efterfølgende historiefortælling var der god mulighed for at træde frem som person foran andre. Derigennem skabtes der mulighed for, at børnene blev inviteret ind i hinandens tilværelse og forholdt sig til både tegningernes og fortællingernes budskab, værdier og intentioner. Herigennem blev det enkelte barns tilhørsforhold og samvær med de andre på institutionen tydeligt, der blev mulighed for at udbygge et fællesskab

Litteratur:

- Bente Lynge m.fl.: "Slip anerkendelsen løs". Frydenlund Grafisk, 2001.
Charlotte Dalsgaard m.fl.: "Værdsat" og "Forvandling", Psykologisk Forlag, 2002.

med bæredygtige relationer til andre, hvori selvværdet og selvtilliden kunne styrke. Endelig åbnedes der mulighed for børnenes oplevelser og følelser.

Fremtiden på Toften

Ikølvandet på projektet opstår der sikkert en naturlig lyst til at udfordre fremtiden på Toften. Institutionen kan nu rette sit blik mod børnenes tegninger og plancher og undersøge nærmere, hvad de havde som temaer, og undre sig over, præcis af hvilke grunde børnene valgte at fokusere på disse.

Metoden kan uden nogen tvivl danne udgangspunkt for både psykologer og pædagogers arbejde. Hos os viste det sig, at anerkendelsesrunden, hvor andre fortæller positivt om én, og processen, hvor børnene arbejdede mere kreativt, praktisk og mindre sprogligt, gav særlig pote. Her så vi en tydelig gevinst for de mere stille eller indadvendte børn og for dem, som ikke umiddelbart kunne give udtryk for deres egne følelser eller fornemme andres.

Alle børnene kom til samtlige trivselsmøder – deltog og bidrog med hvert sit. Små eller store ting, der kunne være med til at gøre hverdagen lidt gladere og lysere. At give sig selv lov til at tænke positivt og fremadrettet giver håb, energi, glæde og optimisme.

Der er selvfølgelig forskellige parametre for vellykkethed og succes, men jeg er helt sikker på, at de værdsættende samtaler i fremtiden kan danne et særdeles værdifuldt udgangspunkt for både det pædagogiske og psykologiske arbejde på Børnehjemmet Toften.

Bente M. Edslev, cand.pæd.psych. og psykolog på Børnehjemmet Toften

